

ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА (на матеріалах ТДВ Кам'янець-Подільського електромеханічного заводу)

У статті подана характеристика діяльності ТДВ КЕМЗ, запропоновані шляхи покращення функціонування промислових підприємств.

Ключові слова: економіка, промислові підприємства, ефективність діяльності, промисловий кластер, конкурентоспроможність, виробнича діяльність.

Економіка є терміном грецького походження, що дослівно означає мистецтво ведення господарства [2]. Будь-яку роботу, в процесі котрої виготовлюється продукція або надаються послуги, заведено називати виробничо-господарською і комерційною діяльністю, а підприємства, на яких відбувається така діяльність є суб'єктами господарювання [1].

Українські промислові підприємства опинилися в складних умовах нестабільного економічного та соціально-політичного середовища, в якому неможливо обійтись без ефективної та адаптивної до зовнішніх умов системи планування. В умовах невизначеності зовнішнього середовища підприємства не можуть повністю контролювати своє майбутнє і тому вимушені постійно пристосовуватися до зовнішнього середовища (вимог ринку, політики держави) та враховувати непередбачувані зміни на самому підприємстві, тобто в умовах відносної невизначеності ринкового середовища.

Виробничій діяльності підприємств присвячені праці таких вчених як В.Г. Василькова, І.В. Ковальчука, В.Є. Москалюка, Г.А. Семенова, С.Ф. Покропівного, Г.М. Тарасюка, Л.О. Швайки, Р.А. Фатхудінова та інших.

Кам'янець-Подільський є не лише містом з великою кількістю історичних пам'яток, а й місто з розвинутим промисловим комплексом. Так до 1990 року на підприємствах міста працювало біля 40 тис. працівників. Промисловість міста представлена підприємствами різних галузей та форм власності, серед них ТДВ КЕМЗ, яке створене відповідно до розпорядження Ради Міністрів УРСР від 30.11.1957 р. за № 1357-р, Постанови Держплану УРСР від 3.02.1958 р. за № 39-02/76, Постанови Держплану УРСР від 3 лютого 1958 р. за № 39-02/76, наказу Управління Машенерго Вінницького держнаргоспу від 28.02.1958р. за № 35 «Про організацію в м. Кам'янці-Подільському електромеханічного заводу» [3].

Виконком Кам'янець-Подільської міської ради народних депутатів передав під майбутній завод будівлі та споруди Кармелітського монастиря.

Першим директором заводу призначено Ткачука Д.М. Після передачі всіх об'єктів, оформлення відповідної документації й набору відповідних кадрів 4 березня 1959 року заводський персонал чисельністю 27 чоловік приступає до роботи.

Планово-економічне управління Вінницького держнаргоспу встановило план виготовлення продукції на суму 37,7 тис. крб.

За перший рік виробничої діяльності завод випустив низьковольтної апаратури на загальну суму 17,8 тис. крб. та виготовив 3,8 тис. штук реостатів РСР-1. Разом це становило 53 тис.крб., що перевищувало доведений план на 40,58%.

Працювати доводилося у складних умовах: на неосвоєних площах, часто у непристосованих належним чином приміщеннях. Керівництво заводу вирішувало бага-

то різних питань: від організації виробництва – до забезпечення працівників найнеобхіднішими виконання доведених планових завдань.

У 1962 році Ткачуку Д.М. доручається започаткувати в м.Кам'янці-Подільському кабельний завод (чисельність працівників, якого в 90-х роках досягла 5000 чол.), а на його місце призначено директором С.О. Переяславова, який займав цю посаду з 14.05.1962 р. до 20.11.1965 р.

7.06.1965 р. Постановою Раднаркому Подільського економічного району КПЕ-МЗу присвоєна п'ята група. За успішне виконання семирічного плану, за всіма техніко-економічними показниками, урядами нагородами було відзначено працівників заводу. Обсяг виробництва підприємства за 1965 рік склав 3 млн. 525 тис. крб.

В грудні 1965 р. директором заводу, згідно із розпорядженням Ради Народного господарства Подільського економічного регіону, призначено Рибу І.І. Під час його керівництва на заводі здійснюється удосконалення організації існуючого технологічного процесу складання виробів. До 1968 року на заводі використовувався принцип індивідуального складання мікроперемикачів. Була проведена клопітка робота із вивчення повного циклу складання цього виробу та виготовлення випробувальних стендів за всіма необхідними параметрами. Заводські фахівці продумують досконалу схему розташування конвеєра та виготовляють сам конвеєр. Проведена реконструкція дала змогу в будь-який момент контролювати кількість виготовлених і перевіряти якість виробів. Це дало значний поштовх до нових звершень. Першим ініціатором виступає колектив інструментального цеху, який значно підвищує культуру виробництва, що в свою чергу покращує організацію й умови праці та підвищує його продуктивність. Якщо раніше у цеху виготовлялось 30-35 одиниць штампів та інших пристроїв, то тепер ті ж працівники і на тому ж обладнанні збільшили обсяг до 60-80 одиниць. Це дало вагомий поштовх для організації серійного виробництва в інших цехах та дільницях заводу. Усього за чотири роки на заводі продуктивність праці виросла у 2,5 рази, а продукція експортувалась у 51 країну світу, а 17-тьом видам виробів, котрі виготовляються в той час на заводі, присвоюється державний Знак якості [3].

В березні 1972 р. завод приступає до освоєння нової виробничої площадки, виділеної під забудову рішенням виконкому Кам'янець-Подільської міської ради народних депутатів. За час реконструкції був практично побудований новий завод, де виробничі площі склали понад 70 тис. кв.м.

Переміщення заводу на нові площі та його потенційні можливості високо оцінює керівництво галузі та планує відповідне нарощування обсягів та потужностей. У заводській номенклатурі виробів наприкінці 70-х з'являються електромагнітні та вакуумні контактори, електромагніти та електромагнітні приводи (рушії), широка гама виробів загальної спеціальної техніки: контактори КМ, ТКС, КНЕ, системи відображення інформації.

Будівництво заводу дає можливість допомогти місту у вирішенні багатьох важливих питань. Так, одночасно із запуском заводської котельні приймається в експлуатацію і газопровідний колектор міста загальною вартістю 300 тис.крб., що дозволило забезпечити газом навколишні житлові будинки. Ведення зливної каналізації загальною протяжністю 3.5 км, вартістю 880 тис. крб., дозволила покращити умови проживання мешканців в селищі Смирнова, а підведення до заводу питного водопроводу вирішило питання з водопостачанням і для всього міста. Без К-ПЕМЗу мабуть чимало об'єктів у місті не було б побудовано. Зокрема ресурси К-ПЕМЗу були задіяні для побудови кінотеатру «Юність», для зведення готелю «Смотрич», для будівництва «Головпоштампу», автобусного парку, північної підстанції МРЕМ, міських шкіл,

садочків, магістралей і для багатьох інших об'єктів, дуже потрібних для життя кам'янчан.

За роки 9-ої п'ятирічки (1970-1975 рр.) колектив заводу, за підсумками всесоюзного соцзмагання, 16 разів отримував почесні І-ше та П-ге місця й грошові премії. Крім того 9 разів йому вручався перехідний Червоний прапор Міністерства електротехнічної промисловості СРСР. За успіхи у достроковому виконанні завдань 9-ої п'ятирічки 17 працівників заводу були нагороджені урядовими нагородами (орденами В.І. Леніна, Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», Трудової Слави), 8 працівників нагороджені медалями ВДНГ, 5 працівників – значками «ударник 9-ої п'ятирічки», 27 працівників нагороджені знаком «Переможець соціалістичного змагання».

За роки десятої п'ятирічки (1975-1980 рр.) на заводі впроваджено у виробництво 443 рацпропозиції і отримано ефект на суму 1 млн. 235 тис. крб. Ріст товарної продукції по відношенню до 1975 року склав майже 200%. За успішне виконання поставлених завдань урядовими нагородами було відзначено 16 працівників заводу.

З 1981 по 1983 рр. на заводі впроваджено систему функціонально-вартісного аналізу, що дало змогу зекономити 170 т сталю прокату, 35 т кольорового, 40 т пластика і понад 2 т срібла[3].

З призначенням в 1984 р. на посаду директора Л.О. Дьяконова, згідно наказу міністра СРСР електротехнічної промисловості за №101 від 1.06.1984 р., завод успішно опанує спочатку виробництво блоків індикації та блоків живлення, а відтак і комплексів відображення інформації. Один із таких комплексів, виготовлених кемзівцями, був змонтований у залі Верховної Ради України. Керівництво заводу приділяло чимало уваги зниженню собівартості продукції, впровадженню нових технологій та передових методів управління.

В 11-ій п'ятирічці завод переходить на комплексну систему організації виробництва, праці, управління та заробітної плати. Запроваджена нова система управління якістю продукції та державне приймання продукції.

У 1986 році одним із перших у місті колектив заводу переходить на повний госпрозрахунок та самофінансування.

Обсяг товарної продукції у 1990 році складав понад 40 млн. карбованців. У той час на заводі працює вже близько 4 тис. працівників, в тому числі 50 економістів. На підприємстві діє лінійно-функціональна структура управління. Завод стає сучасним високорозвинутим підприємством з випуску низьковольтної комутаційної апаратури, яка призначається для верстатобудування та систем дистанційного управління. Його успіхи неодноразово відзначаються Почесними грамотами та дипломами, 67 працівників заводу стали кавалерами державних нагород. Продукція заводу займає призові місця на ВДНГ. Завод особливу увагу звертає на розвиток продукції масового вжитку. Він стає найбільшим виробником у колишньому СРСР жарочних шаф, їх річна кількість складала 145 тисяч штук.

За роки 11-ої п'ятирічки впроваджено у виробництво 225 заходів з нової техніки та прогресивної технології, механізації і автоматизації виробництва, 96 одиниць нового, високопродуктивного обладнання, 12 автоматизованих і механізованих поточних ліній. 93 технологічні процеси. Економічний ефект від впровадження цих заходів, склав 612 тис. крб. Рівень механізації усього виробництва становив 57,6%. Економічний ефект за 12-ту п'ятирічку досяг 1 млн. 120 тис. крб.

В 90-х роках на зміну плановій економіці прийшла ринкова. Підприємство приватизується. Українські державні структури були неготові управляти промисловим

комплексом в ринкових умовах господарювання. Ніхто нічого не пропонує, нічим не допомагає, як, зрештою, нічого і не вимагає. Під час загального занепаду виробництва у державі, керівництво заводу будує нові плани. Йде пристосування заводу до нових, тепер уже ринкових, умов. Освоєно 10 нових товарів народного вжитку, та стільки ж перебуває на стадії розробки.

На початок 1999 року номенклатура товарів народного вжитку склала 45 одиниць, а річний обсяг досяг 14 млн. грн., що дозволило підприємству вижити у тих складних економічних умовах. Для цього прийшлося освоювати низку нових технологічних процесів:

- нанесення порошкового покриття в електростатичному полі;
- покриття емаллю;
- нанесення тефлонового покриття;
- виготовлення друкованих плат;
- виробництво трубчатих електронагрівачів;
- виробництво електрошнурів та з'єднувачів.

У 2004 році на підприємстві проведена підготовка і успішно завершена сертифікація системи менеджменту якості (СМЯ) за міжнародним стандартом ISO-9000:2000 одночасно у двох системах сертифікації – міжнародній «ПРИРОСТ» та національній «УКРСЕПРО». Сертифікація СМЯ стала доказом здатності підприємства стабільно виконувати вимоги споживачів, потужною рекламою заводу та його продукції. У 2007 році проведено повторну сертифікацію і за підсумками перевірки підтверджена ефективність функціонування діючої до теперішнього часу систему управління якістю продукції заводу, що дозволило підприємству вихід на нові ринки до нових споживачів продукції заводу і підвищити конкурентоспроможність.

Сучасні умови господарювання, на відміну від попередніх, які були сформовані при командній, по своїй суті затратній економіці, здійснюються в жорсткій конкуренції з іншими, часто зарубіжними виробниками. А через невиважену фінансову та економічну політику нашої держави, вітчизняні промислові підприємства часто опиняються в гірших умовах ніж їхні зарубіжні колеги.

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства на сьогоднішній час наведені таблиці 1.

Таблиці 1.

Техніко-економічні показники

Найменування показників	од. виміру	2010	2011	2012	Темп приросту		
					2011/2010	2012/2011	2012/2010
1	2	3	4	5	6	7	8
Випуск продукції в діючих оптових цінах	тис.грн.	13378	17861	17651	+33,5	-1,2	+31,9
Випуск продукції в порівняльних цінах (2010 р.)	тис.грн.	12403	16886	17438	+36,1	+3,2	+40,6
Номенклатура продукції:	шт. / тис.грн.						
Низьковольтна апаратура	тис.грн.	3551	9848	10063	+117,3	+2,2	+183,4
Товари народного споживання	тис.грн.	8773	6878	7359	-21,6	+7,0	-16,1
Реалізація продукції в оптових цінах	тис.грн.	14490	18100	16662	+24,9	-7,9	+15,0
Чисельність персоналу (всього)	Осіб	255	227	211	-11,0	-7,0	-17,3

1	2	3	4	5	6	7	8
Чисельність персоналу в еквіваленті повної зайнятості		168	194	190	+15,1	-,1	+13,1
Продуктивність праці (всього)	грн.	52463	78683	83654	+50	+6,3	+59,4
Фонд оплати праці (всього)	тис.грн.	356,1	424,5	438,0	+19,2	+3,2	+23,0
Середньомісячна заробітна плата (всього)	грн.	1164	1558	1730	+33,8	+11,0	+48,6
Середньомісячна заробітна плата в еквіваленті повної зайнятості	грн.	1832	2073	2208	+13,2	+6,5	+20,5
Витрати виробництва (всього)	тис.грн.	14623	18174	18154	+24,3	-0,1	+24,1
Витрати на 1 грн. товарної продукції	грн.	1,09	1,02	1,03	-6,4	+0,98	-5,5

Світовий досвід і практика господарювання показують, що найважливішим компонентом ринкової економіки є ефективне існування, взаємодія та оптимальне співвідношення великих, середніх і малих підприємств.

Розвиток малого і середнього бізнесу в сфері виробництва неможливий без ефективного функціонування великих підприємств у різних галузях господарювання

Часка малих підприємств у промисловості з кожним роком скорочується і в 2010 році у Хмельницькій області склала 13,6% у загальному обсязі реалізованої продукції [5], в тому числі в Кам'янці-Подільському – 7,1% [6].

З метою підвищення виробництва промислової продукції доцільно використовувати кластерний підхід. На відміну від звичайних форм кооперативно-господарських взаємодій малого, середнього і великого бізнесу кластерні системи характеризуються такими особливостями:

- наявністю великого підприємства-лідера, що визначає довготривалу господарську, інноваційну та іншу стратегію всієї системи;
- територіальною локалізацією основної маси господарюючих суб'єктів-учасників кластерної системи;
- стійкістю господарських зв'язків господарюючих суб'єктів-учасників кластерної системи, домінуючим значенням цих зв'язків для більшості її учасників;
- довготривалою координацією взаємодії учасників системи в межах її виробничих програм, інноваційних процесів, основних систем управління, контролю якості тощо.

Для формування кластерів велике значення мають дії центральних, регіональних та місцевих державних органів[4].

Аналізуючи вищесказане, можна зробити наступні висновки:

1. Для функціонування підприємств в сфері промисловості необхідно здійснювати управління специфічними режимами взаємодії механізмів організації, самоврядування, управління, планування і контролю.
2. Кластеризація економіки може зупинити падіння виробництва, задіяти трудовий потенціал та зробити позитивний вплив на соціально-економічний розвиток бізнесу міста та регіону цілому.

Список використаних джерел

1. Господарський Кодекс України: (від 16 січня 2003 року №436- IV)/Верховна Рада України. – Офіц.текст. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 256 с.
2. Генеза ринкової економіки (політекономія, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємств, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність): терміни, поняття, персоналії. Укладач: В.С. Іфтемічук, В.А. Григорьев, М.І. Маниліч, Г.Д. Шутяк. За наук. Ред. Г.І. Башнянина і В.С. Іфтемічука. – К.: «Магнолія плюс», 2004. – 688 с.
3. Мошак М. КПЕМЗ –50 років звитяжної праці.– Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2009. – 96 с.
4. Портер М. Конкуренція.: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.: ил. – Парал. тит. англ.
5. Стан та тенденції розвитку малих підприємств Хмельницької області у 2010 році. Доповідь. – Хмельницький: Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2011. – с. 30
6. Статистичний збірник Хмельницької області за 2011 рік. – Хмельницький: Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2012. – с. 270

Summary. The article contains description of TPI activity KEMZ suggested ways to improve the functioning of the industry.

Key words: economy, industry, performance, industrial cluster competitiveness, production activities.

УДК 346

Рибчинський О.М., старший викладач Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка

КАДРОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА – ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Кадрова безпека відіграє домінуючу роль у системі безпеки компанії, оскільки це робота з персоналом, кадрами, а вони в будь-якій організації первинні.

Ключові слова: безпека компанії, кадрова безпека, менеджер із персоналу, зовнішні і внутрішні небезпеки.

Крім зовнішніх загроз безпеці компанії, існують і внутрішні, такі, що виникають з боку її власного персоналу. Тут не йдеться навіть про економічну загрозу, яка може виникнути через чиюсь халатність, некомпетентність або просту випадковість. Маємо на увазі її цілком свідомі крадіжки, саботаж, хабарництво, розголошення комерційної таємниці та інші недобросовісні дії працівників.

До найпоширеніших видів порушень належать:

- афери з боку провідних спеціалістів (менеджерів і керівників середньої ланки, відповідальних за конкретний напрям бізнесу підприємства), здебільшого «за стінами» своєї фірми, зокрема у міжнародних організаціях;
- «відкат»;
- фальсифікація сум «живих грошей» («готівки») у касі й сум на банківських рахунках, підробка чеків підприємства;
- несанкціонований продаж і використання майна (власності) підприємства з корисливою метою;